

Вера А. Вратуша¹
Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за социологију
Београд (Србија)

УДК 94(47)“1917/1921”(049.32)
323.27(470)“1917/1921”(049.32)

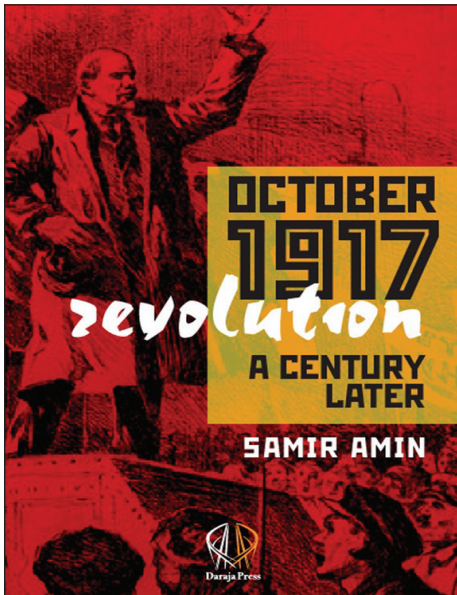
Осврћ

Прихваћен 08.01.2018.

doi: [10.5937/socpreg51-16034](https://doi.org/10.5937/socpreg51-16034)

САМИР АМИН: ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА 1917, ЈЕДАН ВЕК КАСНИЈЕ

Daraja press, October 2017, ISBN ebook: 978-1-988832-06-7

Сажетак: Самир Амин, египатски и француски политички економиста про-марксистичке и антиевропоцентристичке оријентације, у својој књизи са пет поглавља, *Октобарска револуција 1917, један век касније*, пригодно објављене у предвечерје прославе стогодишњице Октобарске револуције, аргументује став да велике револуције могу да буду само одложене, да могу имати привремене застоје услед конзервативних отпора или контрареволуција, али да револуционарних напредака не може бити. Октобарска револуција стога и даље осветљава недовршене борбе народа, наследника комунизма Треће интернационале, за супстанцијално остваривање ових циљева. Амин затим приступа ситуирању Октобарске револуције

у савремени контекст тријумфа „либералне”, а заправо капиталистичке контрареволуције. Амин закључује да је овај тријумф само привидан, с обзиром на то да је капиталистички систем већ на путу властите хаотичне декомпозиције, отварајући простор за могућу кристализацију нове револуционарне ситуације.

Кључне речи: Октобарска револуција, контрареволуција, класни савез радника и сељака, империјализам, сукоб капиталистичког центра и колонизоване периферије

¹ vera.veritas@gmail.com

Самир Амин започиње анализу артикулишући своје поимање социјализма као система организације друштвених односа који подразумева више од укидања приватне својине кроз национализацију или кроз контролу револуционарне државе над власништвом основних средстава за производњу. У позитивном смислу, социјализам значи прогресивно подруштвљавање друштвеног планирања и економског управљања, изградњу алтернативних радних односа наспрам оних дефинисаних статусом најамника, који додељују моћ планирања друштву произвођача као целини да друштвено регулишу тржиште, уместо искључиво менаџерима и предузетницима или пак, само државном апарату који делује у име друштва.

Амин наглашава да је Октобарска револуција 1917. била „гигантски јуриш на небо”, социјалистички пројекат који је представљао одјек величанствене Париске комуне из 1871. године. Он се усредсређује на драматичне последице изолације Октобарске револуције. Руководство совјетске комунистичке партије и државе, од Лењина до Стаљина, морало је да се суочи са изазовом историје и проблемима карактеристичним за земље периферног капитализма, а који су их приморали да „ревидирају” тезе наслеђене из историје марксизма Друге интернационале, на основу којих је очекивано избијање, или барем ширење, социјалне револуције у развијеним капиталистичким земљама Центра светске капиталистичке привреде. Наиме, ово руководство је извело основни закључак да империјалистички рат од 1914. до 1918. године, чије су избијање предвидели, чини истовремено нужном и могућом револуцију предвођену пролетаријатом у царистичкој Русији, „слабој карници” империјалистичког ланца. Будући да ширење капитализма има поларизујуће дејство, Амин тврди да је неизбежна побуна против његових последица управо оних народа који су жртве на периферији система.

Амин критикује Лењина и Бухарина зато што сматрају империјализам, који су повезали са развојем монопола, за нову или највишу фазу капитализма. Амин резимира своје ставове из књига *Accumulation on a World Scale* (Акумулација у светским размерама, 1974) и *Unequal Development* (Неједнак развој, 1976), да је историјски капитализам одувек био империјалистички, водећи ка поларизацији између хегемонистичких центара и периферија од његових корена у XVI веку, на основу неједнаке размене индустријских и пољопривредних производа центра и периферије, услед веће разлике у најамнинама од разлика у продуктивности рада, која се само повећавала током његовог глобализирајућег развоја. Лењин и Бухарин су, према Амину, потценили последице ове империјалистичке поларизације на разарање изгледа револуције у Центру. Ускоро су научили историјску лекцију и схватили да је револуција, спроведена у име социјализма и комунизма, углавном била национална буржоаска и сељачка револуција. Стога су спровели Нову економску политику концесија тржишту и новостеченој сељачкој својини породичних пољопривредних домаћинстава.

Совјетска Русија се, према Амину, „развезала” (delinked) из империјалистичког капиталистичког система под доминацијом Запада. Да би се суочио са неизбежним нападима Совјетски Савез је морао да се индустријализује и наоружа брзо и, према Аминовом мишљењу, ту није било алтернативе. Стаљин је одабрао политику ауторитативног централно планираног трансфера пољопривредног вишка у корист екстензивне индустријске акумулације и великог дела руралног становништва ради

конституисања урбане радничке класе од 1930. до 1933. године, у периоду успона фашизма. Приоритет су добиле тешка индустрија и модернизација наоружања. Ова нужност је дошла у сукоб са интересима сељаштва и запретила је да сломи савезништво радника и сељака, сам темељ револуционарне државе и револуционарне демократије, кроз принудну колективизацију коју је спровео аутократски државни апарат, отварајући тиме пут за формирање „нове класе”, Совјетске државне буржоазије.

Совјетска владајућа класа је схватила да империјалистичке силе, укључујући нацисте, никада не би прихватиле чак ни реформе НЕП (Нова економска политика), упркос Лењиновим и Стаљиновим покушајима да увере Запад да они немају намеру да „извозе” револуцију и да теже мирољубивој коегзистенцији. Вашингтон и Лондон су 1945. године одлучили да прекину ратно савезништво са Совјетским Савезом и, непосредно после споразума из Потсдама, иницирали су перманентни Хладни рат, с обзиром на то да су Сједињене Америчке Државе и њихове подређене државе савезнице из „слободног света” војно организоване у НАТО, имале монопол нуклеарног наоружања.

Совјетско руководство, према Амину, никада није на радикалан начин прекинуло са *економизмом* Друге интернационале западног радничког покрета, укључујући појам друштвене неутралности технологије. Императив *досјизања* и развијања поизводних снага су тријумфовали, а алтернатива изградње друштва слободног од економског отуђења је компромитована – људска бића су сведена на радну снагу, док је природа постала неисцрпан објекат људске експлоатације.

Стаљинистички методи планирања изражени у рудиментарним физичким квантитативним изразима, међутим, изгубили су учинковитост како је привреда постајала сложенија а потражња разнолика. Амин тврди да додељивање тржишним механизмима њиховог места не значи њихово повезивање са приватним валсништвом, као и да је неопходно познавање како се тржишта укључена у Генерални план контролишу уз сталну бригу да се ојача подруштвљавање управљања привредом. Амин указује на искуство Југославије и Кине, да би илустровао мисао да је могуће скретање ка појави приватних капиталистичких форми увек присутно.

Совјетски Савез је одлучујуће допринео искорењивању нацистичких хорди. Совјетски Савез је, такође, успео да укине нуклеарни монопол НАТО земаља. Амин наглашава да је Совјетски Савез почео да подржава национално-ослободилачке борбе народа Азије и Африке, тек након Конференције у Бандунгу 1955. године, која је означила „Буђење Југа” у оквиру новоуспостављеног Покрета несврстаних. Период Бандунга је био и време ренесансе Африке и пројеката обнове инспирисаних вредностима социјализма. Чак је и грозан режим Мобутуа, тврди Амин, довео до производње културног капитала у Конгу који је четрдесет пута већи од онога што су Белгијанци постигли за осамдесет година. Етничке девијације су дошле накнадно, проузорковане ерозијом модела Бандунга и прибегавањем етничким идентитетима људи на власти како би ту власт преуредили у складу са својим интересима.

Амин наглашава да је Мао био у стању да изведе поуке из лутања бољшевика. Кинеска револуција је била антиимперијалистичка и сељачка или антифеудална. Није била буржоаски демократска, већ народски демократска, што је захтевало очување савеза радништва и сељаштва током дугог периода. Кинеско руководство

је изумело други начин на путу развоја социјализма, учинивши пољопривредно земљиште државним власништвом и омогућавајући целокупном сељаштву једнак приступ употреби ове земље, затим, подржавајући обнову породичне пољопривреде малих размера без приватног власништва, што је смањило миграцијске притиске на градове. На овај начин су помирили стратешки циљ прехранбеног суверенитета током изградње целовитог и модернизованог националног индустријског система, као и у Вијетнаму (видети више у: Amin et al., 2005).

Главни значај Октобарске револуције, према Амину, састоји се у чињеници да је започела преображај светских међународних односа моћи. Офанзива светске деснице од осамдесетих година била је усмерена ка дерегулацији и приватизацији. Када се совјетско друштво окренуло од својих изворних циљева и совјетске демократије, оно је постало горе од индустријског буржоаског друштва, с обзиром на то да га је аутократска пракса *комјрадорске буржоазије* приближила периферном капитализму. Амин исправно примећује да је НАТО разоткрио своју истинску, агресивну природу када је анектирао источну Европу и спровео мисије колонијалног и полуколонијалног тлачења на Блиском истоку, Медитерану, Кавказу, Југоисточној Азији и Украјини. У овим земљама НАТО силе су отворено подржале финансијске олигархе, нацистичке групе и криминалне мафијаше да би постигле циљеве приватизације брутално разбаштињујући народ. Однос источне Европе са западном Европом стога је, према Амину, аналоган односу путем ког је Латинска Америка била подређена САД-у кроз процес *ѿериферијализације*. Од када је, међутим, државни апарат у Русији преузео Путин, с амбицијом да обнови независну форму државног капитализма, тријада САД-а, Европе и Јапана наставила је да води Хладни рат против Русије, у настојању да наметне Русији и целом свету, статус доминираних периферије, а који статус су САД успеле да наметну током година председниковања Бориса Јељцина.

Амин позива на евалуацију циклуса совјетске револуције и контрареволуције сада када је циклус окончан. Он сматра да ово вредновање није ни потпуно позитивно ни негативно. СССР, НР Кина и чак земље источне Европе изградили су модерне аутоцентричне привреде, спровodeћи суверени народни пројекат, алтернативу „либералној глобализацији”, какву ни једна земља периферног капитализма није успела да оствари. Разлог за овај економски напредак је, према Аминовом мишљењу, чињеница да је совјетску владајућу класу створила народна, национална и, такозвана социјалистичка револуција, док су буржоазије Трећег света успостављене на трагу светског ширења капитализма, углавном *комјрадорске* природе. Совјетски Савез је био вишенационално удружење нација које сарађују на основи равноправности у изградњи заједничког социјализма, изумевајући у том процесу „међународну помоћ”, ток капитала који се кретао од напредних региона ка сиромашним периферијама, док се супротно догађа у подручјима капиталистичког империјализма.

Основна вредност Аминове књиге *Октобарска револуција, један век касније* јесте способност њеног аутора да допринесе критичком преузимању достигнућа борби народа током прошлих великих социјалистичких револуција, да оспорава садашњост којом доминира капиталистички хијерархијски и деструктивни систем израбљивања и тлачења у опадању, као и да стваралачки открива у савременим друштвеним покретима могуће носиоце будућег социјалистичког развоја.

Vera A.Vratuša¹
University of Belgrade
Faculty of Philosophy
Sociology Department
Belgrade (Serbia)

SAMIR AMIN: OCTOBER 1917 REVOLUTION, A CENTURY LATER

Samir Amin: *October 1917 Revolution, a Century Later*. Daraja press, October 2017,
ISBN ebook: 978-1-988832-06-7

(Translation In Extenso)

Abstract: Samir Amin, Egyptian and French political economist of pro Marxist and anti Eurocentric orientation, argues in his five chapter book entitled “October 1917 Revolution, a Century Later”, timely published on the Commemoration eve of the 100th anniversary of the October Revolution, that great revolutions can only be delayed, and may have temporary setbacks through conservative resistance and counterrevolutions, but revolutionary progress can not be stopped. October Revolution therefore still illuminates the unfinished struggles of the peoples, the heirs of the Communism of the Third international, for the substantial realization of these goals. Amin then sets out to situate the October Revolution in a current context of the triumph of the “liberal” counterrevolution. Amin concludes that this triumph is only apparent, since the capitalist system is already on the road of its chaotic decomposition, opening the way to the possible crystallization of a new revolutionary situation.

Keywords: October Revolution, counterrevolution, class alliance of workers and peasants, soviet system, imperialism, conflict of the capitalist center and colonized periphery

Amin starts his argumentation by articulating his concept of **socialism as** meaning more than abolition of private property through the **nationalization** or the revolutionary state control of the ownership of the main means of production. In a positive sense socialism means the **progressive socialization of social planning and economic management**, building of alternative labor relations to those defining wage status, allotting planning power to society of workers as a whole to socially regulate the market, instead just to managers and entrepreneurs, or to a state apparatus functioning on the behalf of society.

Amin stresses that the October 1917 Revolution was “**a gigantic storming of the skies**” socialist project that echoed the glorious Paris Commune of 1871. Amin focuses

¹ vera.veritas@gmail.com

on dramatic consequences **of the October revolution isolation**. Soviet communist party and state leaders from Lenin to Stalin had to face the challenge of history confronted with the problems characteristic typical for countries of peripheral capitalism, forcing them to **“revise“ the theses inherited from the historical Marxism of the Second International** expecting the break out, or at the least the spreading, of social revolution in developed capitalist countries of the Center. They namely drew a major conclusion from their analysis that imperialist war of 1914-1918, which they anticipated, made necessary and possible a revolution led by the proletariat in czarist Russia, **“the weak link”** of the imperialist chain. Amin claims that since the expansion of capitalism is polarizing, it is **inevitable that the people who are its victims on the periphery of the system should revolt against its consequences**.

Amin criticizes Lenin's and Bukharin's considering imperialism, which they associated with the development of monopolies, as the new or the highest stage of capitalism. Amin resumes his findings from his books *Accumulation on a World Scale* (1974) and *Unequal Development* (1976), saying that **historical capitalism has always been imperialist, leading to a polarization between hegemonic centers and peripheries** since its origin in the sixteenth century, on the basis of unequal exchange between industrial and agricultural products, which has only increased over the course of its globalized development. Lenin and Bukharin according to Amin, underestimated the effects of this imperialist polarization on destruction of revolutionary prospects in the Centre. They soon learned the historical lesson and realized that revolution made in the name of socialism and communism was in fact mainly national bourgeois peasant revolution. They therefore made **New Economic Policy concessions** to the market and to the newly acquired peasant property of family farms.

Soviet Russia according to Amin **delinked** from the imperialist Western dominated capitalist system. To face unavoidable attacks Soviet Union had to industrialize and arm fast, there was no alternative according to Amin. Stalin chose the policy of the authoritatively **centrally planned transfer of the agricultural surplus to benefit the extensive industrial accumulation** and of large section of the rural population to constitute an urban working class from 1930 to 1933, in the period of the rise of fascism. The priority was given to heavy industry and the modernization of armaments. This necessity came into conflict with the interests of the peasantry and threatened to **break the worker peasant alliance**, the foundation of the revolutionary state and revolutionary democracy, through the forced state's autocratic apparatus collectivization, opening the way to the formation of a **“new class”**, the Soviet state bourgeoisie.

Soviet ruling class understood that the imperialist powers, including the Nazis, could never accept even the NEP reforms, in spite of Lenin's and Stalin's attempts to reassure the west that they did not intend to “export” revolution and sought peaceful coexistence. Washington and London decided in 1945 to end the wartime alliance with the Soviet Union and initiated just after the Potsdam agreement the permanent Cold War, since the United States and their subaltern allies of the “free world” in NATO had the monopoly of nuclear weapons.

Soviet leaders according to Amin had not broken radically with **the economism** of the Second international of the Western labour movement, including the concept of the social neutrality of technology. The imperative of **catching up** and developing productive

forces triumphed, the alternative of building a society free of economic alienation was compromised – the human being is reduced to labor power and nature was regarded as the inexhaustible object of human exploitation.

Stalinist planning methods expressed in rudimentary physical quantity terms, however, lost their effectiveness as the economy became more complex and demand diversified. Amin claims that **giving market mechanisms their place**, does not mean associating them with private property and that it is necessary to know how the markets involved in the general Plan are controlled and be concerned to reinforce the socialization of the management of the economy. Amin points out to the Chinese and Yugoslav experience to illustrate that **the drift towards the emergence of private capitalist forms is always present**.

Soviet Union contributed decisively and alone to routing out Nazi hordes. The Soviet Union succeeded as well to annihilate the NATO nuclear monopoly. Amin emphasizes that Soviet Union, began to support the national liberation struggles of the peoples of Asia and Africa, only after the 1955 **Bandung conference** which marked the “Awakening of the South”, within the newly constituted Non Aligned Movement. The Bandung period was also that of African Renaissance and renovation projects with inspiration from the values of socialism. Even the horrible regime of Mobutu, claims Amin, led to the production of an educational capital in Congo 4 times greater than what the Belgians achieved in 80 years. Ethnic deviations came later, caused by the erosion of the Bandung models and recourse to ethnicity by some of those in power, in order to reconstitute power for their interests.

Amin emphasized that **Mao** was able to learn from Bolshevik equivocations. The Chinese revolution was anti-imperialist and peasant or anti-feudal. But it was not bourgeois democratic, but popular democratic, which required **maintaining the worker peasant alliance over a long period**. China leaders invented another way on the road of development of socialism, making **agricultural land state property**, giving peasantry equal access to use of this land, and renovating small scale family agriculture without private ownership which reduced migratory pressure towards the towns. In this way the strategic aim of **food sovereignty** was reconciled with the construction of a complete and modernized national industrial system, which also happened in Vietnam (see more in Amin et al, 2005).

The main significance of October revolution according to Amin is that it started off the transformation of the World's International power relationships. **The offensive of the worldwide right from 1980** was in the direction of deregulation and privatization. When the soviet society moved away from its original goals and democracy model, it became worse than industrial bourgeois society, since autocratic practice of **comprador bourgeoisie** brought it closer to peripheral capitalism. Amin correctly notes that **NATO revealed its true aggressive nature** when it annexed eastern Europe and carried out the missions of colonial and semi-colonial oppression in the Middle East, the Mediterranean, Caucasia, South East Asia and then Ukraine. In these countries, the NATO powers openly supported financial oligarchs, nazi groups and criminal Mafiosi to attain their privatization ends brutally dispossessing the people. The relationship of Eastern Europe with Western Europe is therefore according to Amin analogous to that by which Latin America was subordinated by the USA through their **peripheralization**. Since the Russian State

had been taken in hand by Putin, ambitious to reconstruct an independent form of state capitalism, the Triad **continued to pursue the Cold War against Russia** in attempt to impose to the whole world the status of the dominated periphery, which US succeeded in imposing during the years of the Yeltsin presidency.

Amin calls for an assessment of the Soviet cycle of revolution and counter revolution now that it is completed. He claims that overall it is **neither positive, nor negative**. The USSR, China and even the countries of Eastern Europe have built **modern autocentric economies**, through carrying out the **sovereign popular project**, the alternative to ‘liberal globalization’, such as no country of peripheral capitalism has succeeded in doing. The reason for this economic progress was according to Amin the fact that the Soviet bourgeoisie was produced by a popular, national and so called socialist revolution, whereas the bourgeoisies of the Third World, established in the wake of the worldwide expansion of capitalism, are generally of a **comprador nature**. The Soviet Union was a plurinational union of nations working together on an equal basis to construct a common socialism, inventing “international assistance”, the flow of capital went from the advanced regions to the poor peripheries, while the contrary happens in the empires of capitalist imperialism.

The main value of Amin’s book **October revolution 100 years later** is its author’s contribution to critical reclamation of the popular achievements of the great social revolutions in the past, by this contesting the present dominated by capitalist hierarchical and destructive system of exploitation and oppression in decline and to creative detection of future socialist development carriers in present social movements.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Amin. S. (1974). *The Accumulation on the World Scale*. 2 vol. Monthly Review Press, New York.
- Amin. S. (1976). *Unequal Development*, Monthly Review Press, New York.
- Amin, S. et all (2005) *Les lutes paysannes et ouvrières face aux défis du XXe siècle*. Paris: Les Indes Savantes.
- Amin, S. (2017) *October 1917 Revolution, A Century Later*, Daraja press.